

PDE

Dana je PDE $a(x, y)u_x + b(x, y)u_y = 0$, kjer sta $a, b \in \infty(\mathbb{R}^2)$. NDE, ki ji morajo zadostiti nivojnice rešitvene ploskve $u = u(x, y)$ je $a dy = b dx$. Iz dobljene enačbe izrazimo splošno konstanto C , splošna rešitev pa je $u = u(x, y) = F(C)$. Uporabimo še začetni pogoj.

Uvedba novih spremenljivk s, t : $u_x = u_s s_x + u_t t_x$, $u_y = u_s s_y + u_t t_y$.

Poseben primer novih spremenljivk:

Če za PDE $a(x, y)u_x + b(x, y)u_y + c(x, y)u = d(x, y)$, $a, b, c, d \in C^\infty(\mathbb{R}^2)$ uvajamo novi spremenljivki t in s , za kateri velja $as_x + bs_y = 0$ in $at_x + bt_y \neq 0$, dobimo NDE 1. reda:

$$u_t + \frac{c}{at_x + bt_y}u = \frac{d}{at_x + bt_y}.$$

Krajšanje metode z nivojnicami: $ds = 0 = s_x dx + s_y dy$. Iz pogoja $as_x + bs_y = 0$ izrazimo npr. s_x z s_y , nesemo v enačbo $ds = 0$, krajšamo s_y , rešimo NDE in dobimo splošno rešitev: $s = F(C)$. Potrebujemo neko rešitev, torej lahko izberemo kar $F = \text{id}$. Za t si izberemo tako funkcijo x, y (čim enostavnejšo), da bo izpolnjen pogoj $at_x + bt_y \neq 0$ in da bosta s in t neodvisni, torej da velja:

$$\det \begin{bmatrix} s_x & s_y \\ t_x & t_y \end{bmatrix} \neq 0.$$

KVAZILINEARNA PDE

Oblika: $a(x, y, u)u_x + b(x, y, u)u_y = c(x, y, u)$. Začetni pogoj: rešitev vsebuje krivuljo $\Gamma(s) = (x_0(s), y_0(s), u_0(s))$. $u = u(x, y)$ je ploskev z normalo $\vec{n} = (e_x, e_y, -1)$. Zaradi tipa enačbe velja $(a, b, c) \cdot \vec{n} = 0$, torej rešitvena ploskev sestoji iz krivulj, za katere velja $\dot{\gamma} = (a, b, c)$. Rešujemo karakteristični sistem: $\dot{x} = a(x, y, u)$, $\dot{y} = b(x, y, u)$, $\dot{u} = c(x, y, u)$. Rešitvam karakterističnega sistema pravimo karakteristike in načeloma napolnijo cel $\mathbb{R}^3$. Rešitev sestavimo iz krivulj (karakteristik), ki sekajo začetno krivuljo Γ : $x(0) = x_0(s)$, $y(0) = y_0(s)$, $u(0) = u_0(s)$. Dobimo parametrično rešitev: $x = x(t, s)$, $y = y(t, s)$, $u = u(t, s)$. Če se da, iz parametrične rešitve izrazimo eksplicitno rešitev $u = u(x, y)$.

DEFINICIJA: Transverzalnostni pogoj:

$$(T) = \det \begin{bmatrix} a(x_0, y_0) & b(x_0, y_0) \\ x'_0(s) & y'_0(s) \end{bmatrix} \neq 0,$$

kjer je (a, b) tangenta karakteristik (prvi dve komponenti), (x'_0, y'_0) pa tangenta začetne krivulje (prvi dve komponenti).

IZREK:

- (i) Če je (T) izpolnjen za vsak $s \in \mathbb{R}$, obstaja natanko ena rešitev začetnega problema, definirana na okolici začetne krivulje $\Gamma(s)$, $s \in \mathbb{R}$.
- (ii) če je (T) prekršen za vsak $s \in \mathbb{R}$, imamo dve možnosti:
  - a) ne obstaja rešitev, če Γ ni karakteristika (Γ je karakteristika, če je izpolnjen pogoj v točki b),
  - b) imamo neskončno rešitev, če je $\Gamma' \parallel (a, b, c)$.

Če ima enačba neskončno rešitev (sledimo točki b) iz zgornjega izreka) in iščemo več kot eno, se lahko zgodi, da nam metoda karakteristik ponudi le eno. Ideja: izberemo si začetno krivuljo Γ_1 , ki zadošča naslednjima pogojema:

- (1) netangentno seka Γ ,
- (2) izpolnjuje (T) za originalno enačbo.

LEMA: $(ax + by)u_x + (bx + dy)u_y = 0$, $a, b, d \in \mathbb{R}$, $ad - b^2 > 0$, $a + d < 0$. Naj bo u rešitev enačbe razreda $C^1(\mathbb{R}^2)$. Tedaj je u konstantna.

Trik za neskončne sisteme NDE za $x_n(t)$: rešimo ga s pomočjo rodovne funkcije $Q(y, t) = \sum_{n=1}^{\infty} x_n(t)y^n$. Velja: $yQ_y = \sum_{n=1}^{\infty} nx_n(t)y^n$, $Q_y - Q/y = \sum_{n=1}^{\infty} nx_{n+1}y^n$. Z upoštevanjem rekurzivne zveze dobimo PDE za Q , rešimo, razvijemo rešitev v vrsto po y .

LAGRANGEEVA METODA ZA KVAZILINEARNE PDE

TRDITEV: Naj bo $F: \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}$ C^∞ z lastnostma:

- (i) obstaja $p \in \mathbb{R}^3$: $F(p) = 0$ in $F_u(p) \neq 0$,
- (ii) F je prvi integral karakterističnega sistema $\dot{x} = a(x, y, u)$, $\dot{y} = b(x, y, u)$, $\dot{u} = c(x, y, u)$.

Potem je z enačbo $F(x, y, u) = 0$ dobro definirana implicitna rešitev enačbe $a(x, y, u)u_x + b(x, y, u)u_y = c(x, y, u)$ na okolici točke p .

Metoda: Naj bosta F in G gladka, funkcijsko neodvisna integrala karakterističnega sistema. Potem je splošna rešitev $\Psi(F(x, y, u), G(x, y, u)) = 0$, kjer je Ψ poljubna funkcija. $F(x, y, u) = C$, $G(x, y, u) = D$. Metoda nam generira splošne rešitve, nimamo pa relacije med začetno krivuljo in enoličnostjo rešitve ter metode ne moremo posplošiti za nelinearne PDE.

Iz parametrične rešitve karakterističnega sistema izrazimo konstanti C in D . To sta naša prva integrala F in G , ki sta zdaj odvisna le od x, y, u , ne pa od C, D . Dobimo Ψ in upoštevamo še začetni pogoj (ga vstavimo v Ψ). Navadno lahko uganemo predpis za Ψ , da bo res enak 0. Če hočemo vedeti kaj o enoličnosti, se lotimo naloge z metodo karakteristik in preverimo transversalnostni pogoj.

Zanimivi vzorci: $(x^2)^\cdot = 2x\dot{x}$, $(xy)^\cdot = \dot{x}y + x\dot{y}$, $(\ln x)^\cdot = \frac{\dot{x}}{x}$.

TRDITEV: Naj bosta $\vec{P}_j : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$, $j \in \{1, 2\}$, vektorski polji ortogonalni na $Q(x, y, u) = (a(x, y, u), b(x, y, u), c(x, y, u))$, neodvisni in $\text{rot}\vec{P}_j$. Tedaj sta njuna potenciala prva integrala karakterističnega sistema.

NELINEARNE PDE 1. REDA

Oblika: $F(x, y, u, u_x, u_y) = 0$, označimo $p = u_x$, $q = u_y$. Iščemo rešitev pri pogojih $u(\alpha(t), \beta(t)) = \gamma(t)$.

Metoda karakteristik: Za karakteristike vzamemo tvorilke stožca, tj. "središčne premice". To so rešitve sistema $\dot{x} = F_p$, $\dot{y} = F_q$, $\dot{u} = pF_p + qF_q$, $\dot{p} = -F_x - F_u p$, $\dot{q} = -F_y - F_u q$. Za določanje konstant upoštevamo začetno krivuljo in dva naravna pogoja:

- $F(x, y, u, p, q)|_{t=0} = 0$,
- $\Gamma' \perp \vec{n}|_{t=0}$: $(p(0), q(0), -1) \cdot \Gamma'(s) = 0$.

Če $u = u(x, y)$ določa ploskev v prostoru, je enačba tangentne ravnine na to ploskev v točki $(x, y, u(x, y))$ enaka: $u_x(X - x) + u_y(Y - y) - (U - u) = 0$ (normala ravnine je $(A, B, C) = (u_x, u_y, -1)$). Razdalja od tangentne ravnine do točke (a, b, c) je:

$$d(AX + BY + CU + D = 0, (a, b, c)) = \frac{|Aa + Bb + Cc + D|}{\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}}.$$

EKSISTENČNI IZREK ZA NELINEARNE PDE 1. REDA

IZREK: Naj bo $u = u(x, y)$ rešitev začetnega problema

$$F(x, y, u, u_x, u_y) = 0, \quad u(\alpha(s), \beta(s)) = \gamma(s), \quad \text{za } s \in \mathcal{I}.$$

Če sta $p(s) = u_x(\alpha(s), \beta(s))$ in $q(s) = u_y(\alpha(s), \beta(s))$ edini funkciji, za kateri velja:

- (1) $(T) = \det \begin{bmatrix} \alpha' & \beta' \\ F_p & F_q \end{bmatrix}(s) \neq 0 \quad \forall s \in \mathcal{I}$,
- (2) $F(\alpha(s), \beta(s), \gamma(s), p(s), q(s)) = 0 \quad \forall s \in \mathcal{I}$,
- (3) $(p(s), q(s), -1) \cdot (\alpha'(s), \beta'(s), \gamma'(s)) = 0 \quad \forall s \in \mathcal{I}$.

Potem je rešitev u enolična.

PFADFOVA ENAČBA

Oblika: $p(x, y, z)dx + q(x, y, z)dy + r(x, y, z)dz = 0$. Geometrijski pomen: $\vec{F} = (p, q, r)$. Iščemo družino ploskev $G(x, y, z) = C \in \mathbb{R}$, ki je pravokotna na $\vec{F}$, tj. obstaja $\mu = \mu(x, y, z)$: $\text{grad}(G) = \mu\vec{F}$.

LEMA: Potreben in zadosten pogoj za rešitev Pfaffove PDE je $\vec{F} \cdot \text{rot}\vec{F} = 0$.

Velja: $\text{rot}(\mu\vec{F}) = \text{grad}\mu \times \vec{F} + \mu\text{rot}\vec{F}$.

Metoda za reševanje: Predpostavimo, da iščemo rešitve, katerih presek z ravnino $z = \text{konst.}$ je krivulja brez samopresečišč. Na tem preseku velja $pdx + qdy = 0$. Torej imamo rešitev te NDE: $u(x, y, z) = C(z)$. Rešitev iščemo z nastavkom $G(x, y, z) = u(x, y, z) - C(z)$. Če je potreben pogoj izpolnjen, obstajata C in μ , da je $\text{grad}(G) = \mu\vec{F}$.

Ko iz zveze $\text{grad}(G) = \mu\vec{F}$ izračunamo $C(z)$, ga vstavimo v $G(x, y, z) = u(x, y, z) - C(z)$. Rešitev je družina ploskev $G(x, y, z) = 0$.

LINEARNE PDE 2. REDA

Oblika: $a(x, y)u_{xx} + 2b(x, y)u_{xy} + c(x, y)u_{yy} + 1. \text{ red} = 0$. $\delta = b^2 - ac$. Ločimo tri tipe PDE:

- če je $\delta > 0$ na D , je PDE hiperbolična na D ,
- če je $\delta = 0$ na D , je PDE parabolična na D ,
- če je $\delta < 0$ na D , je PDE eliptična na D .

Vsi trije tipi se prevedejo na kanonično obliko z vpeljavo novih koordinat (t, s) :

- Za (t, s) vzamemo neki rešitvi enačb $at_x + (b + \sqrt{\delta})t_y = 0$, $as_x + (b - \sqrt{\delta})s_y = 0$. Dobimo: $u_{st} + 1. \text{ red} = 0$.
- Za t vzamemo neko rešitev enačbe $at_x + bt_y = 0$, za s pa poljubno funkcijo, neodvisno od t . Dobimo: $u_{ss} + 1. \text{ red} = 0$.
- Poiščemo (kompleksno) rešitev $av_x + (b + \sqrt{\delta})v_y = 0$. Vzamemo $t = \text{Re } v$ in $s = \text{Im } v$. Dobimo: $u_{tt} + u_{ss} + 1. \text{ red} = 0$.

Za računanje enačb, ki porodijo nove spremenljivke, uporabiš čisto prvo (najbolj na začetku, prvi list, prvi način reševanja za prvo obliko) metodo z nivojnicami. Tj. iz enačbe v zgornjih točkah izraziš npr. v_x in jo neseš v $dv = 0 = v_x dx + v_y dy$, krajššaš v_y , rešiš NDE *et voilà!*

Pomoč: $u_x = u_s s_x + u_t t_x$, $u_y = u_s s_y + u_t t_y$, $u_{xx} = (u_x)_s s_x + (u_x)_t t_x$, $u_{xy} = (u_x)_s s_y + (u_x)_t t_y$, $u_{yy} = (u_y)_s s_x + (u_y)_t t_x$. Pri iskanju rešitev PDE v kanonični obliki dobiš splošni funkciji $C(t)$ in $D(s)$.

VALOVNA ENAČBA

Oblika: $u_{tt} - c^2 u_{xx} = 0$. $x \in \mathbb{R}$ je točka na struni, $t \geq 0$. $u = u(x, t)$ predstavlja odmik točke v danem času. Novi spremenljivki: $\xi = x + ct$, $\eta = x - ct$. Splošna rešitev: $u = F(\xi) + G(\eta) = F(x + ct) + G(x - ct)$.

d'Alembertova formula za homogeno valovno enačbo pri pogojih $u(x, 0) = f(x)$, $u_t(x, 0) = g(x)$: $u(x, t) = \frac{1}{2}(f(x + ct) + f(x - ct)) + \frac{1}{2c} \int_{x-ct}^{x+ct} g(s) ds$.

Trikotnik vpliva označimo z $\Delta(x_0, t_0)$ in je določen s točkami $(x_0 - ct_0, 0)$, $(x_0 + ct_0, 0)$, (x_0, t_0) . Na grafu je x na x -osi, t pa na y -osi.

Nehomogena valovna enačba: $u_{tt} - c^2 u_{xx} = F(x, t)$. Rešitev je oblike: $u(x, t) = u_{\text{HOM}}(x, t) + u_{\text{PART}}(x, t)$, kjer je $u_{\text{PART}}(x, t) = \frac{1}{2c} \iint_{\Delta(x, t)} F(\xi, \tau) d\xi d\tau$.

Za partikularni del torej integriramo: $u_{\text{PART}}(x, t) = \frac{1}{2c} \int_0^t d\tau \int_{x-c(t-\tau)}^{x+c(t-\tau)} F(\xi, \tau) d\xi$.

ODVOD INTEGRALA: $F(x) = \int_{u(x)}^{v(x)} f(x, s) ds$. Potem $F'(x) = \int_{u(x)}^{v(x)} \frac{\partial}{\partial x} f(x, s) ds + f(x, (v(x))v'(x) - f(x, u(x))u'(x)$.

TRDITEV: Naj bodo f, g in $F(\cdot, t)$ lihe za $t \geq 0$. Tedaj je d'Alembertova rešitev tudi liha. Ob predpostavkah $f \in C^2(\mathbb{R})$, $g \in C^1(\mathbb{R})$, $F, \frac{\partial F}{\partial x} \in C(\mathbb{R}^2)$ dobimo klasično rešitev, tj. $u \in C^2(\mathbb{R}^2)$.

SEPARACIJA SPREMENLJIVK

$L^2([-\pi, \pi]) = \{f : [-\pi, \pi] \rightarrow \mathbb{R}, \int_{-\pi}^{\pi} |f|^2 dx < \infty\}$ je vektorski prostor s skalarnim produktom $\langle f, g \rangle = \int_{-\pi}^{\pi} f(x)g(x) dx$. Množica funkcij

$\{\frac{1}{2\pi}, \frac{1}{\pi} \sin x, \frac{1}{\pi} \cos x, \frac{1}{\pi} \sin 2x, \frac{1}{\pi} \cos 2x, \dots\}$ je kompleten (vsako funkcijo se da na enoličen način razviti v tem sistemu), ortonormiran sistem za ta produkt.

Fourierjev razvoj: $f \in L^2([-\pi, \pi])$:

$$\tilde{f}(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx),$$

$$a_n = \langle f, \frac{1}{\pi} \cos nx \rangle = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \cos nx dx, \quad n \in \mathbb{N}_0,$$

$$b_n = \langle f, \frac{1}{\pi} \sin nx \rangle = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \sin nx dx, \quad n \in \mathbb{N}.$$

Sinusna in kosinusna vrsta: $f \in L^2([0, \pi])$. Za tako funkcijo obstaja liha in soda razširitev na $[-\pi, \pi]$. Za $\tilde{f}^S$ so $b_n = 0$, za $\tilde{f}^L$ pa $a_n = 0$.

POSLEDICA: Na $[0, \pi]$ za f obstajata dva razvoja: **sinusna vrsta:** $\tilde{f}(x) = \sum_{n=1}^{\infty} \tilde{b}_n \sin nx$ in **kosinusna vrsta:**

$$\tilde{f}(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} \tilde{a}_n \cos nx, \text{ kjer sta:}$$

$$\tilde{a}_n = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} f(x) \cos nx dx, \quad n \in \mathbb{N}_0,$$

$$\tilde{b}_n = \frac{2}{\pi} \int_0^{\pi} f(x) \sin nx dx, \quad n \in \mathbb{N}.$$

S substitucijo lahko razvoj prevedemo na poljuben interval $[-L, L]$ oz. $[0, L]$, $L > 0$. V tem primeru je $\{\frac{1}{2L}, \frac{1}{L} \sin \frac{n\pi x}{L}, \frac{1}{L} \cos \frac{n\pi x}{L}, \dots\}$.

KONS.

Uporabni integrali: $\int_a^b \sin(\frac{n\pi x}{b-a})^2 dx = \int_a^b \cos(\frac{n\pi x}{b-a})^2 dx = \frac{(b-a)(\sin(\frac{2\pi a n}{b-a}) - \sin(\frac{2\pi b n}{b-a}) + 2\pi n)}{4\pi n}$, $n \in \mathbb{C}$

$$(\int_a^b x^i \sin(kx) dx)_{1,2} = (\frac{-\sin(ak) + ak \cos(ak) + \sin(bk) - bk \cos(bk)}{k^2}, \frac{(a^2 k^2 - 2) \cos(ak) - 2ak \sin(ak) + (2 - b^2 k^2) \cos(bk) + 2bk \sin(bk)}{k^3})$$

$$(\int_a^b x^i \cos(kx) dx)_{1,2} = (\frac{-ak \sin(ak) - \cos(ak) + bk \sin(bk) + \cos(bk)}{k^2}, \frac{(2 - a^2 k^2) \sin(ak) - 2ak \cos(ak) + (b^2 k^2 - 2) \sin(bk) + 2bk \cos(bk)}{k^3})$$

$$\int_a^b (x-a)(b-x) \sin(kx) dx = \frac{k(a-b)(\sin(ak) + \sin(bk)) + 2 \cos(ak) - 2 \cos(bk)}{k^3}$$

$$\int_a^b (x-a)(b-x) \cos(kx) dx = \frac{k(a-b)(\cos(ak) + \cos(bk)) - 2 \sin(ak) + 2 \sin(bk)}{k^3}$$

$$\int_a^b \sin(mx) \cos(kx) dx = \frac{-k \sin(ak) \sin(am) - m \cos(ak) \cos(am) + k \sin(bk) \sin(bm) + m \cos(bk) \cos(bm)}{k^2 - m^2}$$

$$\int_a^b \sin(mx) \sin(kx) dx = \frac{-m \sin(ak) \cos(am) + k \cos(ak) \sin(am) + m \sin(bk) \cos(bm) - k \cos(bk) \sin(bm)}{k^2 - m^2}$$

$$\int_a^b \cos(mx) \cos(kx) dx = \frac{-k \sin(ak) \cos(am) + m \cos(ak) \sin(am) + k \sin(bk) \cos(bm) - m \cos(bk) \sin(bm)}{k^2 - m^2}, \text{ povsod so } m, n, k \in \mathbb{C}$$

Metoda separacije: Kdaj jo uporabimo: Trivialen pogoj: Imamo eno spremenljivko na omejenem območju in s homogenimi robnimi pogoji, npr.

$$x \in [0, L]: \alpha u(0, t) + \beta u_x(0, t) = 0, \quad \gamma u(L, t) + \delta u_x(L, t) = 0, \quad \alpha, \beta, \gamma, \delta \in \mathbb{R}.$$

Netrivialen pogoj: Diferencialni operator, ki določa PDE, zadošča Sturm-Liouvillovi teoriji, tj. množica lastnih funkcij, ki jih dobimo iz robnega problema tvori K.O.N.S.

Štirje koraki metode: (zato K.O.N.S. 4)

#1: Separacija: nastavek $u(x, t) = X(x)T(t)$. (Nastavek vstavi v enačbo in loči spremenljivke, dobljeno enačbo pa enači z $\mu \in \mathbb{R}$.)

#2: Določanje lastnih funkcij $\{X_n\}_{n \in \mathbb{N}}$ iz robnega problema za NDE. (Reši NDE za X , homogeni robni pogoji ti dajo začetne pogoje za NDE. Obravnavati moraš možnosti $\mu > 0, \mu = 0, \mu < 0$. Če je v kakšnem primeru $X \equiv 0$, lastnih funkcij v tem primeru ni. Pri izbire množice lastnih funkcij, lahko splošno konstanto za vsak člen BŠS postaviš na 1.)

#3: Iskanje pripadajočih $\{T_n\}_{n \in \mathbb{N}}$. (Z μ , ki ga dobiš v #2 in določa družino lastnih funkcij, reši še NDE za T . Splošno konstanto lahko tu pustiš, lahko si misliš, za je v njej spravljena konstanta iz množice lastnih funkcij za X .)

#4: Splošna rešitev $u = \sum_{n=1}^{\infty} X_n T_n$. (Rešitev naj bi bila odvisna od števno mnogo konstant, ki jih določiš iz nehomogenega robnega pogoja. Dobro je opaziti morebitne sinusne/kosinusne vrste, ki jih dobiš z robnim pogojem, in upoštevati zvezo s koeficienti iz razvoja v sinusno/kosinusno vrsto, torej $C_n = a_n$ ali b_n .)

Če za nobeno od spremenljivk nimamo homogenega robnega pogoja, razbijemo problem na dva dela, npr: $\Delta u = 0$ razbijemo na $u = v + w$, $\Delta v = 0$ in $\Delta w = 0$, pri čemer v -ju in w -ju damo vsakemu en homogen robni pogoj in en pogoj, ki je od u -ja.

Polarne koordinate: $u_x = \cos(\varphi)u_r - \frac{\sin(\varphi)}{r}u_\varphi$, $u_y = \sin(\varphi)u_r + \frac{\cos(\varphi)}{r}u_\varphi$,

$$u_{xx} = \cos^2(\varphi)u_{rr} - \frac{\sin(2\varphi)}{r}u_{r\varphi} + \frac{\sin^2(\varphi)}{r^2}u_{\varphi\varphi} + \frac{\sin^2(\varphi)}{r}u_r + \frac{\sin(2\varphi)}{r^2}u_\varphi,$$

$$u_{xy} = \frac{1}{2}\sin(2\varphi)u_{rr} + \frac{\cos(2\varphi)}{r}u_{r\varphi} - \frac{\sin(2\varphi)}{2r^2}u_{\varphi\varphi} - \frac{\sin(2\varphi)}{2r}u_r - \frac{\cos(2\varphi)}{r^2}u_\varphi,$$

$$u_{yy} = \sin^2(\varphi)u_{rr} + \frac{\sin(2\varphi)}{r}u_{r\varphi} + \frac{\cos^2(\varphi)}{r^2}u_{\varphi\varphi} + \frac{\cos^2(\varphi)}{r}u_r - \frac{\sin(2\varphi)}{r^2}u_\varphi, \Delta u = u_{rr} + \frac{1}{r}u_r + \frac{1}{r^2}u_{\varphi\varphi}$$

NDE VIŠJIH REDOV

Ne nastopa y : uvedemo $z = y'$.

Obe strani sta odvoda nečesa: integriramo in dodamo konstanto.

$$\text{Odvodi: } y'/y = (\log(y))', xy' + y = (xy)', \frac{y''y - y'^2}{y^2} = \left(\frac{y'}{y}\right)', \frac{y'x - y}{x^2} = \left(\frac{y}{x}\right)'.$$

Ne nastopa x : uvedemo $z(y) = y'$, y neodvisna spr. $y'' = \dot{z}z$, $y''' = \ddot{z}z^2 + \dot{z}^2z$.

Homogena: $F(x, ty, ty', \dots, ty^{(n)}) = t^k F(x, y, y', \dots, y^{(n)})$. Vpeljemo $z(x) = y'/y$. $y''/y = z' + z^2$.

Z utežjo: $F(kx, k^m y, k^{m-1} y', \dots, k^{m-n} y^{(n)}) = k^p F(x, y, y', \dots, y^{(n)})$. Uvedemo: $x = e^t$, $y = u(t)e^{mt}$.

INTEGRALI IN FORMULE

$$\int \ln x \, dx = x \ln x - x + C$$

$$\int \frac{1}{\sin(x)} \, dx = \ln \tan(x/2) + C$$

$$\int x^m \log(x) \, dx = x^{m+1} \left(\frac{\log x}{m+1} - \frac{1}{(m+1)^2} \right) + C$$

$$\int \frac{1}{\cos(x)} \, dx = -\log(\cot(x/2)) + C$$

$$\int p(x)e^{kx} \, dx = q(x)e^{kx} + C, \operatorname{st}(q) = \operatorname{st}(p)$$

$$\int \frac{1}{\tan(x)} \, dx = \log(\sin(x)) + C$$

$$\int e^{ax} \sin(bx) \, dx = \frac{e^{ax}}{a^2 + b^2} (a \sin(bx) - b \cos(bx)) + C$$

$$\int \tan(x) \, dx = -\log(\cos(x)) + C$$

$$\int e^{ax} \cos(bx) \, dx = \frac{e^{ax}}{a^2 + b^2} (a \cos(bx) + b \sin(bx)) + C$$

$$\int x/(1+x) \, dx = x - \log(x+1) + C$$

$$\int \frac{1}{\sqrt{a^2 + x^2}} \, dx = \operatorname{arsh} \frac{x}{a} + C = \log |x + \sqrt{x^2 + a^2}| + C$$

$$\int x/(1+x) \, dx = x - \log(x+1) + C$$

$$\int \frac{1}{\sqrt{a^2 - x^2}} \, dx = \arcsin \frac{x}{a} + C$$

$$\int \sin^2(x) \, dx = \frac{1}{2}(x - \sin x \cos x) + C$$

$$\int \frac{1}{a^2 + x^2} \, dx = \frac{1}{a} \arctan \frac{x}{a} + C$$

$$\int \cos^2(x) \, dx = \frac{1}{2}(x + \sin x \cos x) + C$$

$$\sin^2(x/2) = (1 - \cos(x))/2$$

$$\cos^2(x/2) = (1 + \cos(x))/2$$

$$\int \frac{1}{ax^2 + bx + c} \, dx = \begin{cases} \frac{1}{\sqrt{a}} \log |2ax + b + 2\sqrt{a}\sqrt{ax^2 + bx + c}| + C, & a > 0 \\ \frac{-1}{\sqrt{-a}} \arcsin((2ax + b)/\sqrt{D}) + C, & a < 0 \end{cases}$$

$$\int \frac{p(x)}{(x-a)^n(x^2+bx+c)^m} \, dx = A \log |x-a| + B \log |x^2+bx+c| + C \arctan\left(\frac{2x+b}{\sqrt{-D}}\right) + \frac{\text{polinom st. ena manj kot spodaj}}{(x-a)^{n-1}(x^2+bx+c)^{m-1}}$$

Substitucija: $t = \tan x$, $\sin^2 x = t^2/(1+t^2)$, $\cos^2 x = 1/(1+t^2)$, $dx = dt/(1+t^2)$

Substitucija: $u = \tan(x/2)$, $\sin x = 2u/(1+u^2)$, $\cos x = (1-u^2)/(1+u^2)$, $dx = 2du/(1+u^2)$

Faktorizacija:

$$\sin x + \sin y = 2 \sin \frac{x+y}{2} \cos \frac{x-y}{2}$$

$$\sin x - \sin y = 2 \cos \frac{x+y}{2} \sin \frac{x-y}{2}$$

$$\cos x + \cos y = 2 \cos \frac{x+y}{2} \cos \frac{x-y}{2}$$

$$\cos x - \cos y = -2 \sin \frac{x+y}{2} \sin \frac{x-y}{2}$$

Antifaktorizacija:

$$\sin \alpha \cos \beta = \frac{1}{2} [\sin(\alpha + \beta) + \sin(\alpha - \beta)]$$

$$\cos \alpha \sin \beta = \frac{1}{2} [\sin(\alpha + \beta) - \sin(\alpha - \beta)]$$

$$\cos \alpha \cos \beta = \frac{1}{2} [\cos(\alpha + \beta) + \cos(\alpha - \beta)]$$

$$\sin \alpha \sin \beta = -\frac{1}{2} [\cos(\alpha + \beta) - \cos(\alpha - \beta)]$$